

# FIIA 3/2013

# COMMENT

Jyrki Kallio  
Tutkija  
Ulkopoliittinen instituutti

## Kiina käärmeen vuonna > Kiinassa muistetaan historialliset nöyrytykset ja unelmoidaan kansallisesta uudestisyntymisestä

Uuden johdon kaudella kiinalaisille luvataan monenlaista hyvää ja kaunista. Mutta onko se, mikä on hyväksi Kiinalle, hyväksi myös muulle maailmalle? Kiinan on vaikea vakuuttaa muut maat tästä, jos uhrimentaliteetin sävyttämä retoriikka johtaa ylilyönteihin esimerkiksi saarikiistassa Japanin kanssa.

Kiinalaisen kalenterin mukainen käärmeen vuosi alkoi 10. helmikuuta. Uudenvuoden lomakauden päätyttyä kommunistipuolueen uusi, marraskuisessa 18. puoluekokouksessa valittu johtajisto pääsee toimiin.

Vallanvaihdon jälkeen kiinalaisessa lehdistössä on ollut toistuvasti kirjoituksia, joiden teemana on ”Kiinan unelmat” (*Zhongguo meng*). Niiden mukaan uuden puoluejohdon kaudella on odotettavissa aina vain suurempaa edistystä. Koko 1980-luvulta jatkuneen uudistus- ja avoimuuspolitiikan tavoitteena on ollut ”kohtalaisen hyvinvoivan yhteiskunnan” rakentaminen, mutta nyt puolue julistaa Kiinan siirtyneen tämän hankkeen loppusuoralle.

Unelmien toteutumisen luvataan hyödyttävän paitsi kiinalaisia, myös Kiinan yhteistyökumppaneita. *Kansan päivälehd*en ulkomaanpainoksessa tammikuun alussa julkaistun kolumnin mukaan 18. puoluekokouksen jälkeisen Kiinan esiinmarssia kelpaa odottaa, ja sijoittaminen Kiinan tulevaisuuteen on viisas valinta.

”Kiinan unelmissa” on jotakin uutta ja jotakin vanhaa. Uutta niissä on se, että kysymyksessä on vasta-  
valitun puoluejohtajan Xi Jinpingin iskulause, jolla hän pyrkii erottaamaan edeltäjistään. Pohjimmiltaan

unelmat ovat kuitenkin vanhaa perua. Kiinassa tulevaisuuden mallit on aina löydetty historiasta, ja ”kohtalaisen hyvinvoivalla yhteiskunnallakin” tarkoitettiin alun perin muinaistarujen kulta-aikaa. Keisarikauden jälkeisenä aikana Kiinassa on lakkaamatta unelmoitu paluusta vaurauteen ja rauhaan sekä pääsystä pois vieraiden valtojen ikeen alta – eräänlaisesta kansallisesta uudestisyntymisestä.

Puolueen johtoon noustuaan Xi vierailikin ensi töikseen kansallismuseon näyttelyssä, joka juhlistaa Kiinan kansallisen heräämisen pitkää taivalta. Xin mukaan Kiinan uudestisyntyminen on nyt lähempänä kuin koskaan, ja Kiinalla on myös enemmän itseluottamusta sekä kykyä päästä tavoitteisiinsa kuin milloinkaan aiemmin. Xi lainasi klassista runoa, jossa sanotaan (Pertti Niemisen suomennoksena): ”Aika on käsillä: ankara tuuli murtaa aallot – minä nostan pilvipurjeen ja suuntaan aaltojen yli!”

Ankaraa tuulta olisi kaivattukin jo viime kuussa, kun Pekingin ennätyskellisen pahat savusumut himmensivät tulevaisuudennäkymiä. Kiinan rauhanomaisen nousun käsitteen luonut Zheng Bijian on sanonut, että Kiinan unelmissa on kysymys Kiinan ongelmien ratkaisemisesta. Koko maailman kannalta

pikaisinta ratkaisua kaipaisivat Kiinan ympäristöongelmat. Toisen kahdeksankymppisen mielipidevaikuttajan, ympäristönsuojeluviraston entisen johtajan, Qu Gepingin, mukaan ympäristöongelmia pahentaa poliittinen järjestelmä: ympäristön saastumiseen ei kyetä puuttumaan, koska oikeusvaltion periaatteet eivät toteudu Kiinassa.

Poliittista uudistusta odottavien aika käynee kuitenkin pitkäksi. Xi Jinpingiltä tai keneltäkään muulta puoluehierarkian korkeimmille askeleille päässeeltä ei kannata odottaa uudistuksia, jotka saattaisivat vaarantaa vallitsevan järjestyksen. Esimerkiksi tuomiovallan erottaminen puoluevallasta merkitsisi valtaeliitille lopun alkua.

Toisaalta puolueessa ymmärrettään, että kansalaisyhteiskunnan tahtolta nousevaa arvostelua ei voi jättää kokonaan huomiotta. Korruption vastaisessa taistelussaan puolue eteneekin aiempaa määrätietoisemmin.

Täytyy myös muistaa, että Xi ei pidä valtaa yksin käsissään. Ensimmäisessä puheessaan uudelle politbyroolle Xi muistutti, että Kiinan saavutukset pohjautuvat yhtä lailla Maon aikaan kuin sitä seuranneeseen uudistus- ja avoimuuspolitiikkaan. Tämä oli selvästi tarkoitettu rauhoittamaan vanhoilista laittaa edustavia puoluetovereita,

---

Ulkopoliittinen  
instituutti

---

Kruunuvuorenkatu 4

---

PL 400

---

00161 Helsinki

---

Puhelin

---

(09) 432 7000

---

Fax

---

(09) 432 7799

www.fiia.fi

*Ulkopoliittinen instituutti on eduskunnan yhteydessä toimiva, riippumaton tutkimuslaitos. Instituutti tuottaa korkeatasoista tutkimusta, joka tukee poliittista päätöksentekoa ja avointa keskustelua niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.*

*Instituutin julkaisut käyvät läpi sisäisen editointiprosessin, mutta julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.*

joilla on enemmistöasema politbyroon pysyvässä komiteassa. He tosin joutunevat korkean ikänsä vuoksi jättämään paikkansa seuraavassa puoluekokouksessa vuonna 2017. Silloin Xi saattaa saada vapaamat kätet toteuttaa omia unelmiaan. Minne hän suuntaa pilvipurjeensa?

Kukaan ei ole määrittänyt, mitä kansallinen uudestisyntyminen edellyttää tai milloin sen voi katsoa tapahtuneen. Pitkällä aikavälillä merkittävin ratkaisematon kysymys on Taiwanin asema. Niin kauan kuin Taiwan on *de facto* erillinen valtio, kommunistinen puolue ei voi sanoa palauttaneensa Kiinan valtioaluetta niille rajoille, jotka sillä oli ennen ulkovaltojen aiheuttamia nöyryytyksiä. Keskipitkällä aikavälillä tavoitteena on kohtalaisen hyvinvoivan yhteiskunnan valmistuminen, minkä tulisi tapahtua vuonna 2021 vietettäviin puolueen satavuotispäiviin mennessä.

Entä mitä tulee tapahtua lähivuosina? Halusiko Xi merellisellä runolainauksellaan viitata siihen, että Kiinan lähiajan ambitiot liittyvät maan aseman vakiinnuttamiseen Etelä-Kiinan meren suurimpana laivastomahtina? Unelmoiko joku Kiinan nykyjohdosta, että Japani saattaisi – sopivasti suostuteltuna – lyhentää toisen maailmansodan

aikaista syyllisyysvelkaansa luovuttamalla Senkakusaaret Kiinalle?

On odotettavissa, että käärmeen vuonna Kiinan ulkopoliittiset lausunnot huokuvat entistäkin suurempaa itsevarmuutta. Muutoin ristiriitaisiinsaiseen kulutukseen tarkoitettun unelma-retoriikan kanssa kasvavasti liian silmiinpistäväksi.

Muun maailman kannalta haasteellista on se, että vaikka Kiina esiintyy itsevarmana, se ei pohjimmiltaan ole sitä. Tarve kansalliselle uudestisyntymiselle syntyy alemmuuskompleksin sävyttämästä uhrimentaliteetista. Epävarmuuden kompensointi johtaa helposti ylilyönteihin.

Kiinan viimeaikainen uhittelu lähimerilläään saattaa olla kansallismielisyydellä ratsastavaa sisäpolitiikkaa, mutta nokittelulla on usein taipumus päättyä traagisesti. Kiinan unelmissa saattaa olla nousu maailmanvallaksi, mutta välirikko lähinaapurin kanssa olisi kaikkea muuta kuin omiaan vakuuttamaan, että se mikä on hyväksi Kiinalle, on hyväksi myös muille. Puoluejohdon seuraavaksi iskulauseeksi kannattaisi valita ”jäitä hattuun”, jotta käärmeen vuosi ei tee Kiinan unelmista maailman painajaista.